

Valentin TAȘCU

Diversitate și iar diversitate

Anvergura ce este dată acestei manifestări craiovene vine nu numai din imensitatea lui Shakespeare, ci și din uriașa diversitate pe care acesta o permite. Extrem de curios este faptul că acest „cel mai mare dramaturg” se pretează la cele mai diferite – deseori contradictorii – interpretări cu putință. Nici un altul nu suportă cu stoicism și fără clătinare valorică atâtea „silurii” regizorale (în „timp, spațiu și acțiune”) decât fiecare dintre poverile sale. Chiar și pe parcursul scurt al unei săptămâni teatrale am urmărit de două ori *Visul unei nopți de vară*, de două ori *Cymbeline* și de trei ori *Hamlet* (chiar dacă retrospectiv și pe suport electronic). În primul rând, *timpul* (clasic) shakespearean este sistematic desființat, contextul pieselor sale fiind reasezat din antichitate până (mai ales) în zilele noastre. În al doilea, dar nu în ultimul rând, acțiunile (adesea istorice) sunt tratate prin artificii din ce în ce mai ingenioase.

Am misiunea de a consemna din această personală perspectivă două dintre spectacolele Festivalului.

A douăsprezecea noapte prilejuiește o tradițional-modernă montare prin colaborarea Festivalului Internațional Cehov din Moscova cu compania „Cheek by Jowl” din Londra, sub bagheta lui Declan Donnellan. Tradițională, pentru că păstrează aproape intact textul de bază și distribuția exclusiv masculină, dar modernă prin costumație și aluzie. Fără îndoială că regizorul englez urmărește să mențină înălțimea insulară a replicilor, în vreme ce trupa rusească le rusifică, atât cu intenție cât și fără. Cea mai englezească este „cuplarea” rece-fierbinte a personajelor „amoroase” (Orsino – Viola și Sebastian – Olivia), în vreme ce, cel mai rusesc este „cheful” condus magistral de *Sir Toby* (Alexander Feklistov), precum și tonul pronunției din limba lui Cehov. Regizorul Declan Donnellan declară că „Shakespeare e obsedat de dragoste. *A douăsprezecea noapte* este o piesă despre dragoste și identitate, despre dificultățile dragostei, despre dragostea care se învecinează cu nebunia, și teama, și revelația spirituală” – numai că n-a pronunțat cuvântul „diversitate”. *Olivia* (Alexei Dadanov) este șocantă prin trecerea bruscă de la asceza îndoliată (costumația este la început neagră) la patima de-a dreptul agresivă (se trece la un bej violent). *Viola* (Andrei Kuzicev) este îndrăgostită romantic, deci tainic. Orsino (Alexander Yatsko) este instabil în sentiment, trece forțat parcă de la Olivia ce îl respinge, la Viola care îl idealizează. *Sebastian* (Evgheni Țiganov) se complace și profită de substituirea surorii sale. În sfârșit, Malvolio (foarte uman și nu caricatural reprezentat de Dmitri Șerbina) este caraghiosul păcălit prin farsă. Toate aceste personaje ale iubirii eterne suferă în diversitatea lor, dar nu de puține ori stărnesc râsul și simpatia, așa cum va fi dorit Shakespeare însuși. Un spectacol coerent, echilibrat, care te obișnuiește repede cu convenția travestiului. A fost o seară inaugurală de bun augur, seară care a lansat conceptul de *diversitate*.

Imediat după montarea modern-naturală a Teatrului Nou din Budapesta și Teatrului Castelului Gyula, o trupă dinamică a Teatrului „Oskaras Korsunovas” și regizorul care a dat numele ei au propus, pe considerentul obligatorieii diversități, un artificiu de adaptare la **Visul unei nopți de vară**: scândura de lemn de mărirea unui om, care prin însumarea personajelor a conferit spectacolului aspectul ingenios al unui joc de domino. În cea mai mare parte, Korsunovas și-a ascuns

Scenă din *A douăsprezecea noapte*,
regia Declan DONNELLAN.

personajele (actorii deci) în dosul acestor tăblii de uși, lăsând mai la vedere doar mâinile și tălpile lor, într-un dans expresiv.

„Jocul” pieselor de lemn e foarte bine condus, simetric, sincronizat, provocând și efecte sonore bine potențate (evident, prin trântirea lor pe podeaua scenei). Mai toți comentatorii acestui spectacol au subliniat, în consecință, caracterul lui „vizual”, „expresiv”. Tăbliile înlocuiesc până și decorul. Mai „la vedere” sunt doar cuplurile încurcate de *Puck* (Kristina Jakubauskaite): *Hermia* (Aridia Gintautaitė), *Helena* (Raisa Marazaitė), *Lysander* (Darius Gumanauskas), *Demetrius* (Rytis Saludzius), dar nici ele nu-și pot etala talentele personale evidente, cedându-le ordonat obiectelor, panourilor încredințate.

S-ar spune că regizorul sacrifică toată substanța textului, adică personaje, caractere, replici în folosul mijloacelor sale, care bineînțeles le preiau cu valoare și le traduc universal-valabil. Sigur că prin supremizarea acestei convenții pure și-a dovedit (asumat) și riscul : nașterea unui manierism previzibil, în măsură să reducă spectacolul la un spațiu temporal minim. Mai toți cei de față așteptau o modificare puternică a schemei deja rutinate, dar nu, regia a sacrificat până și savurosul „teatru în teatru”, lăsând finalului splendoarea sonoră a prăbușirii zidului format din piese de domino. Dar a mai fost o seară remarcabilă – și nu ultima.

Marinela ȚEPUȘ

Shakespeare în fel și chip

Există, în România, multe festivaluri de teatru. Toate, cred eu, importante în felul lor. Unele mai mult, altele mai puțin cunoscute. Unele având prestigiu internațional, altele, cu o bună imagine în plan național, iar câteva cunoscute doar în urbea în care sunt organizate. Nu cred că ar trebui desființat vreunul, pentru că toate sunt prilej de întâlnire a artiștilor cu oamenii de teatru, cu publicul altor orașe, de cunoaștere de către publicul larg a mișcării teatrale actuale.

Între acestea, există, însă, câteva realmente de ținută. Și dacă Festivalul Internațional de Teatru de la Sibiu impresionează prin amploare, prin multele și variatele secțiuni, **Festivalul „Shakespeare” de la Craiova** rămâne în memoria spectatorilor prin selecția atentă a spectacolelor, prin colocviile de shakespeareologie, realmente interesante, la care participă cunoscuți critici de teatru și cercetători din țară și din lume. La Festivalul „Shakespeare” primești, „pe sub mână” (constatând, până la capăt, că toată lumea a primit, de fapt...) tot felul de daruri alese: cărți (de cea mai bună calitate), atunci scoase din tipografie și lansate cu mare respect, ediția liliput a celor mai importante creații shakespeareiene, DVD-uri și CD-uri cu spectacole antologice, materiale publicitare de tot felul. Ești permanent asaltat, astfel încât, pentru câteva zile, te simți o personalitate între celelalte. Gazdele știu să te facă să te simți nu doar bine, ci și important.

Dar, cu siguranță, cea mai mare pondere, în festival, o au, cum se și cuvine, reprezentațiile. Cum spuneam, întotdeauna, alese cu grijă de către selecționeul unic și directorul manifestării, domnul **Emil Boroghină**. Alese în așa fel, încât să putem vedea producții de succes, producții rafinate, dar, de multe ori, și năstrușnice viziuni regizorale ale pieselor shakespeareiene. Așa se face că, în cele câteva zile în care am